

19. Стрельников В.Ю. Система якості підготовки бакалаврів економіки за міжнародними стандартами ISO 9001:2008. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філософія. Політологія»*. Вип. 94-96. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. С. 151–156.

20. Стрельников В.Ю. Философские основы проектирования дидактических систем в русле компетентностного подхода. *Теоретико-методические основы внедрения компетентностного подхода в высшей школе* : монографія / под ред. д.пед.н., проф. В.Ю. Стрельникова. Харьков : Издательство Иванченко И. С., 2018. С. 9–28.

Катерина Гризна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Для забезпечення якості формування у майбутніх фахівців медичного профілю професійно-комунікативної компетентності важливим є усвідомлення ними професійних знань, умінь і навичок, розвиток особистісних якостей, які є виявом духовності й культури, відповідного мислення. Саме компетентність є важливішим показником професіоналізму, готовності людини до здійснення тієї чи іншої діяльності [20, с. 9–28].

Проблеми забезпечення якості освіти [1–5; 7; 9–10; 12–18 та ін.] і формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців [6; 8; 11; 19; 20 та ін.] були об'єктом дослідження сучасних науковців. Узагальнюючи підходи різних авторів до визначення суті поняття «професійна компетентність», розглядаємо його як інтегральну характеристику ділових та особистісних якостей фахівця, що відбиває рівень знань, умінь і навичок, професійного досвіду, а також особистісних якостей, необхідних для досягнення цілей професійної діяльності.

Професійна компетентність фахівця будь-якого профілю включає низку компетентностей, з яких найбільш значущими є такі: спеціальна компетентність, соціальна компетентність, комунікативна компетентність, яка вимагає знання іноземних мов, високий рівень культури мови й спілкування, психологічна компетентність, інформаційна компетентність.

У структурі професійної компетентності сучасного фахівця медичного профілю роль і значущість комунікативної компетентності значно зростає.

Сучасний фахівець медичного профілю повинен бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати спільно в різних сферах, у різних ситуаціях, легко запобігти будь-яким конфліктним ситуаціям чи уміти вийти з них. Раніше від фахівців медичної галузі вимагалася головним чином наявність медичних знань, нині ж від них усе більше вимагається також наявність якостей організатора й керівника. З огляду на це від фахівців медичної галузі вимагається поєднання глибоких медичних знань і комунікативних знань і вмінь, які дозволяють достатньо ефективно спілкуватися.

Отже, сучасний фахівець медичної галузі є активним суб'єктом спілкування, адже він повинен уміти встановлювати та підтримувати контакт з людьми, аргументовано переконувати та відстоювати свою професійну позицію, тобто володіти комунікативною компетентністю. Тому нагальним постає завдання формування професійно-комунікативної компетентності у майбутніх фахівців медичного профілю і створення умов для її вироблення у випускників закладів медичної освіти.

Комунікативна компетентність в різних аспектах вивчалась ученими: теоретично-методологічні основи впровадження компетентнісного підходу в навчальний процес закладів освіти різного типу (В. Болотов, В. Булгакова, І. Зимня, О. Пометун та ін.), значення комунікації в різних сучасних сферах життєдіяльності людини (Г. Єлізарова,

М. Каган, А. Петровський та ін.), суть, роль і значення професійно-комунікативної компетентності в професійній роботі фахівців різних профілів (Г. Бірюкова, Н. Волкова, Л. Грень, Л. Лебедик [6; 8], І. Новгородцева, Т. Тихонова), специфіка професійної діяльності та зміст фахової підготовки майбутніх економістів (О. Ковальов, Т. Колбіна, Г. Панасенко, Г. Полякова, В. Стрельников [11; 19; 20] та ін.).

Комунікативною компетентністю є сукупність знань, невербальних і вербальних навичок спілкування, а також здатність до ситуативного реагування, уміння адаптуватися у будь-якій ситуації. Комунікативна компетентність також розглядається як система внутрішніх засобів регуляції комунікативних дій, виділяються її орієнтуючий і виконавчий складники, і як адекватна взаємодія із соціальними об'єктами та їх диференційоване сприйняття [19, с. 13–15].

Поняття комунікативної компетентності передбачає усвідомлення людиною таких аспектів власної особистості: техніку власної роботи, власні потреби й ціннісні орієнтації; свої перцептивні вміння, тобто здібність сприймати інших без проявів стійких упереджень по відношенню до тих чи інших особистостей, проблем, соціальних груп, без суб'єктивних спотворень; готовність у зовнішньому середовищі сприймати нове; свої можливості в розумінні цінностей і норм інших культур і соціальних груп; свої психічні стани і почуття у зв'язку з впливом чинників зовнішнього середовища; свої способи персоналізації зовнішнього середовища, тобто ті чинники і причини, відповідно до яких проявляється почуття господаря стосовно якихось елементів зовнішнього середовища; рівень своєї економічної культури, що проявляється стосовно елементів середовища існування.

Серед структурних складників комунікативної компетентності виділимо такі: сприйняття особливостей характеру іншої людини; прагнення до діяльності спілкування; пошук у процесі спілкування індивідуального підходу; оцінка своїх якостей, які впливають на взаєморозуміння з іншою людиною та ефективність співробітництва; емоційне гнучке ставлення до внутрішнього світу іншої людини; здатність відчувати симпатію, повагу та зацікавленість у особистому розвитку людини, яка потребує психологічної допомоги.

Професійно-комунікативну компетентність майбутнього фахівця медичного профілю, на основі аналізу й узагальнення наукових праць визначимо як сукупність компетенцій (інтегративне утворення), які забезпечують його здатність і готовність до комунікативної діяльності у професії із представниками різних культур на основі партнерства, взаєморозуміння й співробітництва.

Отже, більшість дослідників розглядають комунікативну компетентність як сукупність знань, умінь, навичок, здібностей та особистісних особливостей, підкреслюють значущість когнітивного компонента для успішності комунікативного процесу. Щоб ефективно взаємодіяти, майбутньому фахівцю медичного профілю потрібно адекватно розуміти комунікативну ситуацію й партнера в спілкуванні з позиції його якостей і особистісних особливостей.

Список використаної літератури

1. *Лебедик Л.* Багаторівнева система педагогічної підготовки викладачів економіки у країнах Європи. *Тези Всеукраїнської наук.-практичної конф. «Проблеми забезпечення якості вищої освіти України в умовах інтеграції до Болонського процесу»* (16-18 грудня 2009 р.). К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. С. 100–104.
2. *Лебедик Л.В.* Використання інформаційних технологій для забезпечення якості системи підготовки викладача вищої школи в умовах магістратури. *Інформаційні технології 2017* : зб. тез IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців, 18 трав. 2017 р., м. Київ / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; відповід. за вип. : М. М. Астаф'єва та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. С. 132–134.

3. Лебедик Л.В. Моніторинг якості педагогічного професіоналізму магістрів економіки. *Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. Додаток 2 до №3, том III (28). 2011. С. 129–135.
4. Лебедик Л.В. Моніторинг якості системи підготовки викладача вищої школи. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. К. : Гнозис, 2015. Додаток 1 до вип. 36, Том II (62). С. 465–473.
5. Лебедик Л.В. Моніторинг якості системи підготовки та підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : збірник матеріалів II регіональної науково-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листопада 2018 року). / укладачі: Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль, 2019. С. 35–42.
6. Лебедик Л.В. Підготовка викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем в умовах магістратури : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2018. 425 с.
7. Лебедик Л.В. Принципи вимірювання якості знань як результату навчання. *Abstracts second international summer school «Educational measurement : teaching, research and practice»*. 18–25 September 2010, Foros (Crimea, Ukraine). Nizhyn, 2010. С. 36.
8. Лебедик Л.В. Розвиток комунікативних навичок викладача : *метод. рек. до самостійного вивчення теми у змістовому модулі «Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу» з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» для студентів спеціальності 8.18010021 «Педагогіка вищої школи» та слухачів курсів підвищення кваліфікації МПК*. Полтава : ПУЕТ, 2015. 16 с.
9. Лебедик Л.В. Сучасні наукові підходи до якості підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури. *Якість вищої освіти : сучасні тенденції та перспективи розвитку освітньої діяльності вищого навчального закладу* : матеріали XLI Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 18-19 лютого 2016 р.). Полтава : ПУЕТ, 2016. С. 200–203.
10. Стрельніков В.Ю. Дослідження якості педагогічної практики магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Якість вищої освіти : вдосконалення змісту та організації практичної підготовки студентів* : матеріали XL Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Полтава, 25–26 лютого 2015 р.). Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 76–78.
11. Стрельніков В.Ю. Ергономічний підхід до проектування педагогічних процесів у вищій школі. *Сучасні проблеми гуманітаристики : світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії* : Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конфер. / Редкол. Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В., Українець С.Я. Рівне : О. Зень, 2016. С. 154–158.
12. Стрельніков В.Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М.В. Остроградського. *М.В. Остроградський видатний математик, механік і педагог*. Матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М.В. Остроградського 26–27 вересня 2001 року. Полтава : ПДПУ ім. ВГ. Короленка, 2001. С. 154–156.
13. Стрельніков В.Ю. Критерії якості підготовки бакалаврів економіки. *Економіка, бізнес-адміністрування, право*. 2018. Вип. № 4(4). С. 301–308.
14. Стрельніков В.Ю. Критерії якості підготовки фахівців у закладах освіти. *Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти* : збірник матеріалів II регіональної науково-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листопада 2018 року). / укладачі : Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль, 2019. – С. 73–79.
15. Стрельніков В.Ю. Менеджмент якості підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». *Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14-15 травня 2015 р.). Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 194–197.
16. Стрельніков В.Ю. Педагогічна діагностика якості підготовки майбутніх фахівців : *Морские технологии : проблемы и решения – 2014* : Материалы Всеукр. научно-практич. конф. Керчь : Керченский государственный морской технологический университет, 2014. С. 210–220.
17. Стрельніков В.Ю. Показники якості дидактичної системи згідно з вимогами ISO 9001. *Матеріали XXXII міжнар. наук.-метод. конф. «Якість вищої освіти : інтерактивні методи спільної навчальної діяльності викладачів і студентів»*, 29–30 березня 2007 року. Полтава : ПУСКУ, 2007. С. 154–155.

18. Стрельніков В.Ю. Система якості підготовки бакалаврів економіки за міжнародними стандартами ISO 9001:2008. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Філософія. Політологія»*. Вип. 94–96. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. С. 151–156.

19. Стрельніков В.Ю. Теоретичні основи побудови концепції дидактичної системи підготовки майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності до міжкультурної комунікації. *Імідж сучасного педагога*. 2016. № 5. С. 13–15.

Сабіна Шашко

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОГРАМНОПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Якісне проектування дозволяє відобразити цільові, методологічні, технологічні, змістові, структурні аспекти підготовки викладачів до використання технологій навчання. В основі їхньої підготовки до проектування технологій навчання покладено ідею суб'єктно-продуктивного характеру підготовки [9, с. 104–107; 17, с. 26–29]. Практика закладів вищої освіти України потребує теоретичного вирішення проблеми проектування програмно-педагогічних засобів з використанням інформаційних технологій. Оскільки проектування навчального процесу визначено одним із перспективних і пріоритетних шляхів удосконалення системи освіти, він передбачає використання сучасних програмно-педагогічних засобів, інструментарієм системного проектування процесу підготовки майбутніх фахівців є інформаційні технології навчання. Зауважимо, що проблема забезпечення якості освіти [1; 3–4; 6–9; 11; 14;] та проектування технологій навчання і програмно-педагогічних засобів [2; 5; 9–10; 12–13.] є об'єктом дослідження науковців.

Програмно-педагогічні засоби можна класифікувати за групами. Залежно від виконуваного дидактичного завдання та функції в навчальному процесі: демонстраційно-інформаційні, дидактичне призначення яких полягає у наочному представленні навчального матеріалу, візуалізації явищ та процесів, що вивчаються; навчальні, функція яких у забезпеченні засвоєння та узагальнення знань, формуванні умінь і навичок діяльності (навчальної і практичної); довідкові, що надають користувачеві основну довідкову інформацію; інформаційно-пошукові, призначені для формування умінь і навичок пошуку, вибору, виведення та систематизації необхідної інформації; тренажерні, що використовуються для повторення чи закріплення вивченого раніше навчального матеріалу; навчально-ігрові, що призначені для розвитку мислення, вміння аналізувати та прогнозувати, для формування пізнавальної мотивації, досвіду ухвалення індивідуальних оптимальних рішень, обрання оптимальних стратегій дій; контролювальні – методичне призначення яких полягає у забезпеченні можливості контролю чи самоконтролю рівня оволодіння навчальним матеріалом; програмно-педагогічні засоби, що використовуються для організації самостійної роботи студентів та виконують функцію розвитку пам'яті, уваги, реакції тощо.

Сформулюємо вимоги до програмно-педагогічних засобів: загальнодидактичні вимоги (науковість і доступність змісту, проблемність, наочність, систематичність, індивідуалізація навчання, активність і самостійність діяльності студентів); специфічні дидактичні вимоги (адаптивність, оптимізація змісту, збагачення знань, оптимальне співвідношення теоретичної і практичної підготовки, візуалізація подання навчальної інформації, інтенсифікація процесу навчання, повнота і неперервності дидактичного циклу навчання, структурно-функціональний зв'язок подання навчального матеріалу); методичні вимоги (відповідність змісту навчальним планам і програмам з конкретних предметів, урахування специфіки навчального предмету, його поняттєвого апарату, особливостей методів дослідження закономірностей певної науки, урахування уже